

BÖLÜM 11

EŞSİZ BİR TARİHSEL “MİSYON” BANKASI OLARAK TÜRKİYE İŞ BANKASI’NIN TEKNİK VE MALİ ANALİZİ

Şenol KANDEMİR¹

Canol KANDEMİR²

1.GİRİŞ

1924 yılında kurulan ve hem Türkiye'nin sanayileşmesine hem de Türk bankacılık endüstrisine yaptığı katkılar nedeniyle Türkiye İş Bankası'nın (TİB) incelenmesi ayrı bir önem taşımaktadır. Türkiye Bankalar Birliği ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun 2018 yılı sonu verilerine göre TİB, toplam aktifler, toplam krediler, toplam TL krediler, toplam YP krediler, toplam ticari krediler, toplam mevduat, toplam TL mevduat, toplam YP mevduat, toplam vadesiz mevduat, şube sayısı, ATM sayılarında en iyi verilere sahip özel banka; toplam tüketici kredileri, banka kartı işlem hacmi göstergelerinde en iyi ikinci özel banka; POS sayısı, POS cirosu, kredi kartı sayısı ve kredi kartı işlem hacmi göstergelerinde en iyi üçüncü özel banka durumundadır. Bugün iştirakleriyle birlikte ele alındığında TİB, yaklaşık 57 bin çalışanıyla çeşitli sınai ve ticari faaliyetlerde bulunan toplam 110 şirketten oluşmakta ve ülkemizin en büyük iş toplulukları arasında yer almaktadır. Kuruluşundan itibaren bankacılığın yanı sıra ülkenin gereksinim duyduğu alanlarda yatırımlara da girişen TİB, şeker, cam, dokuma sanayilerinde yer almış, maden, liman, kömür işletmeleri gibi çok çeşitli alanlarda iştiraklere girişmiş, söz konusu sektörlerin temellerini atmış, daha sonra ise birçok sektörden çıkış yapmıştır. TİB'nin Aralık 2018 itibariyle finans, cam, telekomünikasyon ile sanayi ve hizmet ana gruplarında faaliyet gösteren 24 şirkette doğrudan ortaklığı bulunurken, doğrudan ve dolaylı olarak kontrol ettiği şirket sayısı ise 110 olmuştur. Türk bankacılığı ve finansal kesimine önemli katkılar sağlamış ve sektöre birçok alanda öncülük yapmış olan TİB'nin bu düzeye nasıl ulaştığının ortaya konması büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıllarında gereksinim duyduğu “milli bankacılık” atılımının en önemli parçalarından birisi Türkiye TİB'nin kuruluşu olmuştur. Bu çalışmada, Türkiye

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Çağ Üniversitesi, senolkandemir@cag.edu.tr

² Dr. Öğr. Üyesi, Çağ Üniversitesi, ckandemir@cag.edu.tr

yürütülmesini talep eden ve küçük büyük diğer tüm ortaklara bu durumu kabul ettiren özgül sermaye yapısının bozulmamasına dayanmakta, banka bakımından iktisadi rasyoneli olmayan her türlü ekonomik, politik ve sosyal müdahale banka faaliyetlerini çarpıtmaya ve hem teknik, hem de finansal başarımı düşürmeye aday görünmektedir.

KAYNAKÇA

- Akgüç, Ö. (1992). *Türkiye’de bankacılık*. İstanbul: Gerçek Yayınevi
- Akgüç, Ö. (2012). *Banka finansal tablolarının analizi*. İstanbul: Arayış Basım ve Yayıncılık
- Altun, Ş. (2007). *İlk hedef Akdeniz’i ikinci hedef: İktisat-Atatürk, İnönü ve Bayar’ın çatışan ekonomi politikaları*. İstanbul: Platin Yayıncılık
- Çavdar, T. (2015). *Türkiye’nin açlık, fukaralık ve yoksunluk tarihi*. Ankara, İstanbul: İmge Kitabevi
- Eldem, E. (2000). *Osmanlı Bankası tarihi*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları
- Engin, A. (1999). Bir şeker hikâyesi: Alpullu Şeker Fabrikası. 75 yılda çarklardan Chip’lere (s. 37-42). içinde *İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları*
- Eroğlu, H. (1985). Atatürk ve devletçilik. *Türk Tarih Kurumu Belleten*, Cilt XLIX, Ağustos, Sayı 194, 366.
- Gündüz, Y. (2003). Türkiye’de bankacılık sektörü, sorunları ve çözüm önerileri. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 17 (3-4), 131-145.
- Kazgan, H. vd. (1999b). *Osmanlıdan günümüze Türk finans tarihi II Cumhuriyetten günümüze*, İstanbul: İMKB Yayınları
- Kazgan, H., Öztürk, M., Koraltürk M. (2000). *Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası*. İstanbul: Creative Yayıncılık
- Keyder, Ç. (1993) *Dünya ekonomisi içinde Türkiye (1923-1929)*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları
- Kocabaşoğlu, U. (Ed.) (2001). *Türkiye TİB tarihi*. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı
- Koraltürk, M. (2017). Millî Ekonomi ve İzmir İktisat Kongresi. *İktisat ve Toplum Dergisi*, 76, 39-42.
- Kuban, B. (1999). Cam sektörü ve Şişecam. *75 Yılda çarklardan Chip’lere* (s. 217-227). içinde İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Kuruç, B. (1993). *Belgelerle Türkiye iktisat politikası*. 2. Cilt (1933-1935). Ankara: A.Ü. SBF
- Özer, M. H. (2014). Cumhuriyetin ilk yıllarında millî tüccar oluşturma çabalarında TİB’nin Rolü. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*, 69(2), 351-377.
- Şahin, H. (2009). *Türkiye ekonomisi-tarihsel gelişimi ve bugünkü durumu*. Bursa: Ezgi Kitabevi
- Şahinkaya, S. (1999). *Sanayileşme süreçleri ve kalkınma-yatırım bankaları, teorik bir çerçeve ve Türkiye örneği*. Ankara: Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayınları
- Taşcıoğlu, A. (1998). *Cumhuriyet dönemi bankalar kanunları ve ilgili düzenlemeler*. İstanbul: TBB Yayınları, 126, 241, 399.
- Tekeli, İ. ve İlkin, S. (1983). *1929 Dünya buhranında Türkiye’nin iktisadi politika arayışları*. Ankara: Türkiye Belgesel İktisat Tarihi Serisi, No:2
- Tekeli, İ. ve İlkin, S. (1997). *Para ve kredi sisteminin oluşumunda bir aşama Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası*. Ankara: TCMB
- Tekinalp, Ü. (1986). Türk hukukuna göre yabancı bankalar. **Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni**, 6 (1), 10-20.
- Tezel, Y.S. (2015). *Cumhuriyet tarihinin iktisadi tarihi*. İstanbul: Türkiye TİB Kültür Yayınları